

Sotsiaalkaitseministri määruse „Sotsiaalkaitseministri 26. veebruari 2018. a määruse nr 4 „Puuetega inimeste eluaseme füüsiline kohandamine“ muutmise“ seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Sotsiaalkaitseministri 26. veebruari 2018. a määruse nr 4 „Puuetega inimeste eluaseme füüsiline kohandamine“ (edaspidi määrus) muutmise määruses (edaspidi eelnõ) tehakse muudatused eesmärgiga jagada toetuse taotlemised kaheks – vooruliseks ja jooksvaks – ning korrigeerida ühikuhindasid tarbijahinnaindeksi muutusega.

1.2. Määruse ettevalmistaja

Määruse ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi nutika arengu toetamise osakonna peaspetsialist Tiia Taevere (tel 626 9131, tiia.taevere@sm.ee). Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Lily Mals (tel 626 9333, lily.mals@sm.ee).

1.3. Märkused

Toetuse eesmärgipärasemaks kasutamiseks jagatakse eelnõuga taotlemine vooruliseks ja jooksvaks ning reguleeritakse pärast järgneva voorulise taotlemise lõppemist jooksva taotlemise väljakuulutamise tingimusi. Eelnõuga korrigeeritakse projekti lõpparuande esitamise kõige hilisemat kuupäeva ning tarbijahinnaindeksi muutusega kehtestatud ühikuhindasid, sh täpsustatakse, et ühikuhinna alusel hüvitatakse kuni esimese korruseni viiva platvormtõstuki paigaldamine. Samuti täiendatakse toetuse väljamakse eelduseks olevate toetatava tegevuse toimumist tõendavate dokumentide loetelu kohanduse pildistamise kohustusega ning määrusesse lisatakse rakendussäte seoses ühikuhindadega.

Eelnõu seletuskirja on lisatud määruse § 11 puhul selgitused meetme raames antava toetuse vastavuse kohta Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõikele 1.

Määruse muudatus ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu punktiga 1 muudetakse määruse § 2. Määruses esitatud terminite hulka lisatakse voorulise ja jooksva taotlemise mõisted. Vooruline taotlemine on taotlusvoor, kus taotluse esitamine on võimalik taotlemise väljakuulutamise teates sätestatud mahus ja tähtpäevaks. Kui voorulise taotlusvooru lõppkuupäevaks esitatud KOVide taotlused ei kata kogu voorulise taotlusvooru planeeritud eelarvet, kuulutatakse eelarve katmata osale välja jooksev taotlemine. Jooksev taotlemine on taotlusvoor, kus taotluse esitamine toimub jooksvalt kuni eelarve vabade vahendite lõppemiseni, kuid hiljemalt väljakuulutamise teates sätestatud tähtpäevaks.

Eelnõu punktiga 2 lisatakse määruse § 10 lõikele 1 lause, mis ütleb, et 85% toetuse korral on toetuse saaja minimaalne omaosalus 15%.

Eelnõu punktiga 3 muudetakse määruse § 10 lõiget 2 ning lisatakse, et toetuse suuruse ja kohanduste arvu aluseks on puudega inimeste arv kohalikus omavalitsuses. Kohaliku omavalitsuse võimalus taotleda vähemalt ühte lisas 1 määratud suurima ühikuhinnaga eluruumi kohandust kehtib ainult voorulise taotlemise korral.

Eelnõu punktiga 4 korrigeeritakse kehtiva määruse § 11 riigiabiga seotud viide, asendades „EÜ asutamislepingu artikli 87 lõike 1 mõistes“ uue viitega „Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses“.

Eelnõu punktiga 5 muudetakse määruse § 12 teksti seoses taotluste esitamise jagamisega vooruliseks ja jooksvaks. Mõlema vormi korral esitab rakendusamet rakendusüksusele ajakava ja eelarve, kuid voorulise taotlemise korral lisandub esitatavatele andmetele ka kohaliku omavalitsuse toetuse suurus ja kohanduste arv. Erisus taotluste esitamise vormis tuleneb asjaolust, et vooruline taotlemine peab tagama eelarvevahendite võrdsema jagunemise taotlejate vahel, samas kui jooksev taotlemine loob võimaluse kasutada eelarvelisi vahendeid kuni nende lõppemiseni, seda varem taotluse esitanute eelistamisega.

Lõikega 3 muudetakse taotlusvoorude väljakuulutamise põhimõtteid. Rakendusüksusel tekib kohustus kuulutada taotlusvoor välja oma kodulehel ja avalikus meedias, avaldades taotlemise algusaja ja tähtpäeva ning taotlusvoorude eelarve. Kaotatakse taotlusvoorude iga-aastane korraldamine, asendades selle peale tähtajalise voorulise taotlemise lõppemist jooksva taotlemisega kuni eelarve vabade vahendite lõppemiseni. Erisuseks on siiski asjaolu, et vooruline taotlemine kuulutatakse välja vähemalt 60 kalendripäeva enne projekti taotluste esitamise tähtpäeva. See on seega ka tähtaeg, mille jooksul toetuse taotlejatel on võimalik voorulise taotlemise raames taotlusi esitada.

Lõikes 4 sätestatud taotluse esitamise kord on sama mis kehtiva määruse § 12 lõikes 3. Samas on aga täpsustatud, et ühe taotluse esitamise piirang on lõike 5 kohaselt laiendatav üksnes voorulisele taotlemisele.

Eelnõu punktiga 6 muudetakse määruse § 16 lõikeid 7 ja 8. Voorulise taotlemise puhul on summad ja kohanduste arv kohalike omavalitsuste kaupa ette antud, kuid jooksva taotlemise puhul antakse toetust taotluste esitamise järjekorras kuni vahendite jätkumiseni. Seega on taotluse rahuldamise eelduseks jooksva taotlemise korral lisaks taotleja ja taotluse vastavaks tunnistamisele ja projekti hindamiskriteeriumitele vastavusele ka asjaolu, et projekt on esitatud ajaliselt nii, et tema rahuldamise järjekorras oleks piisavalt taotlusvoorus välja kuulutatud rahastamise eelarve jääki. Viimati nimetatut võib kujuneda jooksva taotlemise korral ka taotluse rahuldamata jätmise otsuse aluseks – kui projekt on esitatud sellisel järjekohal, et eelarve vahendite jääk on kogu ulatuses varem esitatud taotluste rahuldamiseks ära kasutatud, jäetakse hiljem esitatud taotlus ka muude tingimuste täitmise korral rahuldamata.

Eelnõu punktiga 7 täiendatakse § 21 tekstiosaga „millele on lisatud kohandatavast eluruumist kohanduse kajastamiseks tehtud pildid enne ja pärast kohanduse tegemist“. Kohanduse pildistamine peab andma rakendusüksusele piisava info sellest, milline oli kohanduse tegemise koht enne ja pärast kohanduse tegemist. Piltide hulk sõltub kohanduse mahust. Oluline on, et pildid annaksid piisava ülevaate toimunud muutusest.

Eelnõu punktiga 8 asendatakse määruse § 23 lõikes 2 tähtpäev 31. oktoober tähtpäevaga 30. september. Kehtivas määruses on ekslikult määratud projekti lõpparuande esitamise kõige hilisemaks kuupäevaks 2023. aasta 31. oktoober, kuid arvestades (määruse § 4 lg 1) meetme tegevuse abikõlblikkuse perioodi kestust kuni 31.08.2023 ja sellest 30 kalendripäeva projekti lõpparuande esitamiseks, on tegelik projekti lõpparuande esitamise kõige hilisem kuupäev 30. september 2023.

Eelnõu punktiga 9 täiendatakse määruse § 24 lõige 1 punktiga 1¹, et tagada teenuse osutamisel sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud põhimõtted, sealhulgas lähtuda sotsiaalteenuse eest tasu võtmisel sotsiaalhoolekande seaduse §-st 16 ja selles sätestatud piirangust, et tasu suurus ei või olla teenuse saamise takistuseks.

Eelnõu punktiga 10 täiendatakse määruse § 24 lõikega 1¹. Toetuse saaja on kohustatud kohanduse saajat igakülgsest abistama. Toetuse saaja peab kohanduse saajale seatavate nõuete

kehtestamisel järgima, et need on täidetavad ega sea takistusi planeeritava kohanduse tegemisele projekti abikõlblikkuse perioodi jooksul.

Eelnõu punktiga 11 täiendatakse määruse § 25 lõiget 1 tekstiosaga „ning igakülgset abi kohanduse tegemiseks“, et tagada kohanduse saajale õigus saada kohalikul omavalitsuselt igakülgset abi kohanduse tegemisel.

Eelnõu punktiga 12 lisatakse määrusesse rakendussäte. Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja käsiraamatu §-s 13 selgitatakse, et iga kord on oluline kaaluda, kas on vaja üleminekusätteid enne õigusakti jõustumist kujunenud suhete jaoks. See on vajalik, et tagada sujuv üleminek seniselt regulatsioonilt uuele ja vältida jõustunud regulatsioonist tekkivat õiguskindluse põhimõtte rikkumist. Kaaluda tuleb seega suhet seniste õigussuhete edasikestmise põhiseaduspärasuse, uue regulatsiooni ellurakendamise vajaduse ja võimaluse vahel. Mõnel juhul piisab üksikute sätete üldkorras rakendamise välistamisest ehk teisisõnu olemasolevatele suhetele uusi norme ei rakendata või rakendatakse osaliselt.

Kuivõrd materiaalõiguse normide kohaldamisel lähtutakse üldjuhul nende kehtivusest, on erisuste kehtestamiseks oluline sätestada see rakendussättega. Seetõttu on määrust täiendatud §-ga 26, mis sätestab, et projekti suhtes kohaldatakse selle esitamise ajal kehtinud määruse lisas nimetatud standardiseeritud ühikuhindu. Sätte eesmärk on vältida olukorda, kus uue taotlusvooru väljakuulutamise muutuks eelmises taotlusvoorus esitatud projektidele kohaldatav ühikuhind. Oluline on asjaolu, et juba esitatud projektide elluviimisel lähtutaks projekti esitamise ajal kehtinud ühikuhindadest ning ühikuhindade korrigeerimise korral ei muutuks eelmise taotlusvooru eelarve.

Eelnõu punktiga 13 asendatakse määruse lisa 1 eelnõu lisaga. Lisas 1 „Meetme tegevuse „Puuetega inimeste eluaseme füüsiline kohandamine“ standardiseeritud ühikuhinnad“ korrigeeritakse ühikuhindasid kooskõlastatult korraldusasutusega 2018. aasta tarbijahindade harmoneeritud indeksi (THHI) muutusega. Arvestades, et ühikuhindade väljatöötamise aluseks olnud hinnapakumused pärinevad 2017. aasta algusest ja kohalikud omavalitsused on informeerinud Sotsiaalministeeriumi kohanduste maksumuste kallinemisest võrreldes kehtestatud ühikuhindadega, on vajalik ühikuhindasid korrigeerida vastavalt määrusele tarbijahindade harmoneeritud indeksiga (THHI). Ühikuhindade muutus kooskõlastatakse eelnevalt korraldusasutusega.

Vastavalt Statistikaameti andmetele on võrreldes ühikuhindade väljatöötamisel aluseks olnud 2017. aasta alguse hinnapakumistes esitatud ehitusmaksumuste hindadega remondi- ja rekonstrueerimistöde hinnaindeks tõusnud 2,67% ja ehitushinnaindeks 2,69%. Ühikuhindade mittevastavusele tegelike hindadega on tähelepanu juhtinud ka kohalikud omavalitsused, informeerides Sotsiaalministeeriumi kohanduste maksumuste kallinemisest võrreldes kehtestatud ühikuhindadega.

Statistikaameti tarbijahinnaindeksi kalkulaatori (<https://www.stat.ee/thi-kalkulaator>) kohaselt on tarbijahindade harmoneeritud indeksi 2018. aasta keskmine tõus olnud 3,4%.

Lisaks täpsustatakse kohanduseliigi „platvormtõstuki paigaldamine“ sõnastust „esimesele korrusele viiva platvormtõstuki paigaldamine“. Platvormtõstuki paigaldamise ühikuhind on sätestatud ühe peatusega (sissepääsu tasandilt esimese korruse põranda tasapinnani viiva) platvormtõstuki paigaldamiseks, kuna ühikuhinna aluseks olid katseprojekti raames paigaldatud tõstukid, mis olid mõeldud liikumiseks sissepääsu tasandilt esimese korruse põranda tasapinnani. Esimese taotlusvooriga on esitatud rakendusüksusele taotlused ka platvormtõstuki paigaldamiseks, mis viivad sissepääsu tasandilt teisele ja kolmandale korrusele, kuna ühes trepikojas elab eri korrustel mitu puudega inimest. Seega, kui paigaldatakse platvormtõstuk, millega liigutakse kõrgematele korrustele, ei kuulu selle kulu kehtestatud ühikuhinna alla ja hüvitatakse tervikuna ainult tegelike kulude alusel.

Ühikuhindadest jäetakse välja kohanduseliigina „ukse automaatika paigaldus“, kuna arvestatud hind ei kata ukse automaatika paigaldamisega kaasnevaid teisi kulusid, sh mitme automaatikaga

kombineeritud individuaalseid lahendusi, mistõttu ei ole võimalik rakendada seda hinda standardiseeritult. Ukse automaatika paigaldusi hüvitatakse edaspidi tegelike kulude alusel.

Meetme tegevuse vastavus Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 107

Meetme raames antav toetus ei ole määruse § 11 kohaselt riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Vastavalt artiklile 107 on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust. Meetme tegevusega toetatakse kohalikke omavalitsusi puudega inimeste eluruumide kohandamisel. Määruse § 24 lõike 1 punkt 4 sätestab: kui teenusele, asjale või ehitustööle ei ole kehtestatud standardiseeritud ühikuhinda ja teenuse, asja või ehitustöö eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on 5000 eurot või rohkem ning tellija on kohanduse saaja, tuleb võtta vähemalt kaks hinnapakkumust. Kui tellija on toetuse saaja, tuleb järgida riigihangete seadust. Määruse § 24 lõike 1 punkti 5 kohaselt piisab ühest hinnapakkumusest sellise kohanduse korral, mille maksumus on alla 5000 eurot. Hangete tegemine ja hinnapakkumuste võtmine on sätestatud eesmärgiga vältida konkurentsi kahjustamist ja teatud ettevõtete soodustamist.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Muudatused on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

Muudatuse koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, 17. detsember 2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1304/2013, 17. detsember 2013, mis käsitleb Euroopa Sotsiaalfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1081/2006.

4. Määruse mõjud

Määruse muudatus tagab (igale kohalikule omavalitsusele kinnitatud kindla toetuse maksimaalse suuruse ja kohanduste arvuga) voorulistele taotlemistele järgneva jooksva taotlemise lisamisega meetme tegevuse eelarve maksimaalse eesmärgipärase kasutuse. Arvestades, et pärast voorulisi taotlemisi on meetme tegevuse eelarve ebapiisav, et seda eesmärgipäraselt võrdselt 79 kohaliku omavalitsuse vahel jagada, saab välja kuulutada jooksva taotlemise, mis annab kohalikele omavalitsustele võimaluse taotleda toetusi kuni taotlusvooru eelarve vabade vahendite lõppemiseni, eelistades ajaliselt varem esitatud taotlusi.

Projekti esitamise lõppkuupäeva korrigeerimine on tehniline parandus, mis ei mõjuta meetme tegevuse eesmärkide täitmist. Ka piltide esitamise kohustus toetatava tegevuse toimumise tõendamiseks on sisult tehniline muudatus, mis võimaldab teatud ulatuses asendada järelevamenetluses kohapealset kontrolli.

Ühikuhindade korrigeerimine, sh tarbijahindade harmoneeritud indeksiga, tagab kohanduste maksumuse ja toetuse arvestuse vastavuse tegelikele hindadele.

Rakendussäte tagab kohanduste maksumuse vastavuse taotlusvooru ajal kehtinud eelarvele ning panustab sellesse, et projektides ei tehtaks muudatusi, mis seaks kahtluse alla määruse § 3 lõikes 2 sätestatud toetuse tulemuse saavutamise.

Määruse muudatus ei too kaasa negatiivse iseloomuga mõjusid, sh järgmistes mõjuvaldkondades: keskkonnamõjud; mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele; mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse muutmisega kulusid ei kaasne, tuluks on paremini tagatud meetme tegevuse eelarve eesmärgipärane kasutus.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, s.o kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu esitati kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi kaudu Rahandusministeeriumile ja Justiitsministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Eesti Linnade ja Valdade Liidule ja Riigi Tugiteenuste Keskusele.

Määruse koos lisadega kooskõlastas märkusteta Justiitsministeerium, märkustega kooskõlastasid Rahandusministeerium, Eesti Linnade ja Valdade Liit ja Riigi Tugiteenuste Keskus. Seletuskirjale on lisatud kooskõlastustabel esitatud märkustega arvestamise kohta.